

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia :
BRAȘOVU, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Birouri de anunțuri :
Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Căsuțe mai primesc în Viena
J. Moss, Hasenstein & Vogler (Otto
Kas), H. Schalek, Alois Herndl, M.
Dobner, J. Oppel, J. Donnerberg ; în
Budapesta : A. V. Goldberger, Eck-
stein Bernat ; în Frankfurt : G. L.
Dobner ; în Hamburg : A. Steiner.
Prețurile inserțiilor : o serie
parcă pe o coloană 6 or. și
10 or. timbru pentru o publi-
cație. Publicații mai dese după
tarif și învoială.
Reclame pe pagină a III-a o
seră 10 or. v. a. séu 80 banf.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LV.

„Gazeta“ este în fă-care di
Abonamente pentru Austro-Ungaria :
Pe un an 12 fl., pe șese luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate :
Pe un an 40 franco, pe șese
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franco.
Se primumără la tôte oficiile
postale din întru și din afară
și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov :
a administrațiune, piața mare,
Târgul Inului Nr. 30 etagului
I. : pe un an 10 fl., pe șese
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu dusul în casă : Pe un an
12 fl., pe șese luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 or. v. a.
séu 15 banf. Atâtă abona-
mentele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 209.

Brașov, Mercuri, 23 Septemvre (5 Octomvre)

1892.

Nou abonament la „GAZETA TRANSILVANIEI“.

Cu 1 Octomvre 1892 st. v.
se deschide nou abonament.

la care invităm
pe tôte amicii și sprijinitorii fôiei nôstre.

Prețul abonamentului

Pentru Austro-Ungaria : pe trei luni 3 fl.
pe șese luni 6 fl., pe un an 12 fl.
Pentru România și străinătate : pe trei
luni 10 franco, pe șese luni 20 franco, pe un
an 40 franco.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă :

Pentru Austro-Ungaria : pe an 2 fl., pe
șese luni 1 fl.
Pentru România și străinătate : pe an 8
franc, pe șese luni 4 franco.

Abonarea se pôte face mai ușor și
mai repede prin mandate postale.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei“.

Răscumpărarea regaliilor și României.

IV.

Cetitorii acestor articuli se vor fi întrebându, cu drept cuvânt, cum este cu puțință, ca poporul român din Ardeal să fie jăfuit de o avere atât de considerabilă și într'un mod atât de brutal, fără să se fi ridicat măcar un protest fulminant în contra acestor nelegiuiri? Nu au și României bărbați cu carte, bărbați luminați, cari să vegheze asupra intereselor poporului, să dea alarmă în fața pericolului și să nu-l lase pradă pe mâna celor cari vor să-l speculeze în favorul lor propriu? Noi, la timpul său, arătându

importanța gravei cestiuni a regalelor, am apelat cu deosebire la juriconsulții noștri, ca să sară în ajutorul poporului. Cu ce se vor pute aceștia legitima, în fața posterității, care odată îi va trage la dare de sémă?

Ne place a ne amăgi pré adese-ori cu credința deșertă, că suntem la înălțimea chiamării nôstre în apărarea causei poporului. Și pe când ne lăsăm amăgiți de frase bombastice, indiferentismul față cu causele cele mai vitale ale poporului nostru vedem, că se hrănesce și se propagă în dimensiuni îngrozitoare; ziua mare alergăm după potcove de cai morți, cerșim grații peste grații și cu mâinile în sînă așteptăm mântuirea noastră dela idolii streini, în timp, ce drepturile cele mai sante ale poporului nostru se încalcă și acesta se despôie, în mod sistematic, fără nici o rezistență energetică din partea fruntașilor săi.

Avem înaintea ochilor grava cestiune a răscumpărării regaliilor, în care s'a tractat și se tractază de o avere românească de multe milioane. Câți dintre fruntașii noștri și-au ridicat vocea în apărarea intereselor foștilor iobagi români? Câți dintre ei au fost la înălțimea datorinței lor, ca fii eșiți din sînul poporului?

Avem bărbați cunoscători de legi, avem jurisprudenți de profesie, avem un număr însemnat de avocați, eșiți din sînul poporului. Aceștia ar fi fost în primul loc chiamați să-și ridice glasul în cestiunea răscumpărării regaliilor, să dea alarmă și să vestescă lumii noul atentat la averea poporului român.

Ce să dicem de alții, ce să dicem de mult persecutații noștri preoți și învățători, când dintre o sută și mai bine de avocați români ardeleni — de alți

căror resort se ține această cestiune iuridică — nu s'a aflat măcar unu, care să ia asuprași apărarea acestei cause publice naționale fiă în pressă, fiă pe oricare altă cale?

Dacă avocații români își făceau datoria, nu se putea ca peste o cestiune atât de gravă, cum a fost și cestiunea regaliilor, să se trecă în modul, cum s'a trecut, fără ca să bubue țera de protestările Românilor ardeleni.

Se dice, că în fața forței brutale, pledoariile puțin ajută. Acesta însă nu scusă întru nimic indiferentismul jurisprudenților noștri, căci dacă și nu se putea obține un rezultat real — ceea ce de altmintealea e încă întrebare — dér trebuia cel puțin să dăm contrariilor noștri să înțelegă, că au de-a face c'un popor, care simte adencă loviturile, ce i se dau, și este consciu de dreptul său.

Dacă e vorba să mergem înainte, atunci cu toții trebuie să punem umărul mai dinadins și mai serios. Să nu credă nimeni, că titlul de „naționalist“ este un privilegiu, care ar scuti pe anumiți oameni dela sarcina de-a lupta cu sinceră abnegațiune pentru cauza poporului, căci naționalismul nu se măsoră după vorbe, ci după fapte.

Dacă am lăsat și importanta cestiune a răscumpărării regaliilor să ajungă până în stadiul, în care a ajuns, fără de-a protesta nici măcar printr'un cuvânt, cel puțin acum să ne punem în mișcare și să căutăm tôte mijlocele posibile de-a mântui ceea ce doră s'ar mai pute mântui.

Un casu, petrecut acum de curând în Ormenișul de Câmpia, ni-ar pute servi ca orientare în privința celor ca ar trebui să facem deocamdată. Preotul acestei comune a înduplecat pe foștii iobagi români din comuna sa, să dăruiesc părțile lor de regal

pe séma bisericeii. Actul de donațiune, scris și subscris de toți dăruitorii, s'a înaintat la ministeriu cu cererea, ca pe basa acelu act, obligațiunile privitoare la sumele de răscumpărare ale foștilor iobagi să se predea bisericeii. Răspunsul a fost, că nu foștii iobagi, ci comitetul comunal are să hotărască, dacă se pôte dăru regala Românilor pe séma bisericeii, ori nu se pôte.

Au și mișeli! Să nu pôtă dispune proprietarul de averea sa, ci comitetul comunal, care e constituit în mare parte din străini și venetici!

Destul că în urmă, după multe și mari stăruințe, s'a putut mijloci un act de donațiune și din partea comitetului comunal. Acum însă guvernul a venit cu alte șicane: a declarat, că cauza are să trecă prin adunarea comitatensă și cum se va hotărî acolo, așa va fi.

Vedem așa-déră, că „părintescul“ guvern caută cu ori ce preț să nu scape din mână sumele de despăgubire ale foștilor iobagi români destinate de el pentru scopuri de maghiarisare. Dacă el ne îndrumă la adunările comitatense, o face numai pentru că scie, că membri acestora sunt recrutați în majoritate covârșitoare dintre contrarii noștri, cari vor să se cuplescă prin voturile lor cauza Românilor.

Cu tôte acestea însă, nu trebuie să ne pierdem curajul. Casul petrecut în Ormenișul de Câmpia, ne indică, că cel puțin în adunările comitatense ne rămâne încă deschis tărâmul de a protesta cu tôte bărbăția în contra mării nedreptăți ce i s'a făcut poporului român prin răscumpărarea regaliilor. Ba putem spera chiar, că în unele părți vom și isbuti. În comitatul Făgărașului mai ales, unde membri comitatensă români sunt în

FOILETONULU GAZ. TRANS.

Somnambulul în închisore.

(Din memoriile unui oficeru franceș.)

Patru bărbați erau adunați la lumina slabă a unei lampe într'o celulă a Conciergieriei la Paris. Afară era un întunec nepătruns. Noptea alunga acum iute ziua, căci era în Decemvre. Pe strade ninge. Vântul isbea neconținut în gemuri fulgi din vârtejul desu de zăpadă. De aici cădeau apoi în josu topindu-se încet, séu făceau o dungă albă pe zăbrele și pe briul casei.

Monotonu suna pasul sentinei, ce trecea în sus și în jos din coridorul cel mare și pustiu. De altmintealea, era tăcere. Dér era o liniște fantastică, care predomina posomorita zidire, o liniște, ce într'o cameră mortuară. Căci se soria anul 1793.

Parisul tremura sub sângerosul terorism. Simțul bestial în om își serba orgiile sale din acea zi de Octomvre, în care amuți cântecul de libertate al ulti-

mului dintre Girondisti în mijlocul cadavrelor amicilor, sub sunetul înăbușit al seurei gilotinei.

Celulele Conciergieriei erau îndesate cu prizonieri, atât din clasa înaltă, cât și din cea de jos. Și nici unu nu era între aceștia, căruia să nu i fi părut că o minune, dacă ar fi părăsit altmintealea închisore, decât pe una din căruțele neplăcute, ai căror oi erau obișnuiți cu mirosul sângelui. Și acesta putea să se întâmple în făcare zi.

Deși, când cutare, séu cutare față nu se mai vedea între cei mulți, cari la amiazi se preumblau, conversând în curtea spațioasă a Conciergieriei séu pe timp nefavorabil prin lungile coridore, deși în multe nopți pline de temere, visiuni fantastice sculau din somn pe cei ce visau, și spiritele nenumerate, ale acolora, cari mai înainte petrecuseră aici, și fața palidă a asasinetei Maria Antoinetta, care la urmă și a așteptat între aceste ziduri sôrtea nenorocită, păreau că i privesc cu ochi înholbați din tôte

unghiurile, totuși sërmanii prizonieri își petreceau timpul, cum puteau mai bine.

Ei își ceteau unu altuia. Ei își povesteau unu altuia câte și mai câte din viața lor, din dorințele lor. Închisore lor nu era aspră. Se îndestuleau cu aceea, ca să le ia libertatea, și mai târziu, în ori ce casu viață, dér în măsură mică nu i chinuiau.

Ca și în séra aceea, așa și astăzi se intruniseră acei patru bărbați, pentru ca să-și petrecă vremea. Aceeași cultură distinsă a spiritului și a sentimentului, același rang și aceeași sôrte îi apropiase unu de altu. De altmintealea obișnuiau să-și scurteze serile lungi prin joc și apoi prin discusiuni seriose filosofice. În séra acesta aveau ceva ciudat de discutat.

De curând, în conversările lor de séra, ajunseră pe terenul întunecos al misticeii.

— Noțiunea „imposibil“, dise unu, un colonel, care luase parte la războiul nord-american de eliberare și care la tema acesta, se înfierbânta-se

tare, noțiunea „imposibil“ este cea mai nesigură dintre tôte. Până ce noi nu cunoșcem tôte puterile naturei, nu putem de loc să o întrebunțăm. Câte s'au făcut posibile prin cunoscința progresivă a spiritului omeneș, ceea ce mai înainte era ținut de imposibil. Și câte, cari acum sunt ținute de imposibile, mai curând séu mai târziu vor apropia și incorpora la terenul realității. Știința are de multe ori aceea, ce este ridiculizată de superstițiune și de prostia, fiindcă nu s'a putut supune între marginile slabe ale sistemului lor. Dér după ce mai târziu la o cercetare mai înaltă s'a recunoscut, ca faptu științific, s'au lărgit foarte tare marginile sistemului și orizontul spiritual al omeneii. Și astfel omul pe încetul va fi condus spre sublimul punctu de vedere al perfecțiunii, pe care trebuie și pôte să-l aibă în univers.

Contrarul său, generalul la Marniere, clătina din cap.

— Ce e adevărul? dicea el. Ideile spiritului omeneș au rămas totu ace-

majoritate, Românii ar putea avea aproape sigure șanse de reușită.

Apelăm d'ér la bunul simț al trunțașilor poporului nostru și cerem să imiteze exemplul fraților lor din comuna menționată, ér delă membri comitatensi români cerem acum mai mult ca tot-deuna să fiă la înălțimea chemării lor și în adunările comitatense să pășescă la luptă cu totă hotărîrea.

Să nu credă cineva, că aici se tractează de-o cestiune bagatelă, căci e vorba de mari interese materiale ale poporului nostru, interese, cari ating presentul și viitorul nostru național și în a căror apărare datorim suntem să sărim cu toții.

Din delegațiuni.

Esposulă contelui Kalnoky.

Telegrama „Gaz. Trans.“

Budapesta, 4 Octomvre. În misiunea bugetară a delegațiunii austriace s'a discutat preliminarul ministeriului de externe. Propunerea președintelui conte Falkenhahn de a invita și pe ministrul de finance Steinbach, a fost respinsă după obiecțiunile făcute de Plener și Russ.

Delegatul boem Eim constată, că poporul boem n'are încredere în tripla alianță, care nu oferă garanții pentru viitorul Austriei. Critică apoi tratatul de alianță austro-german și întreabă decă tratatul publicat enumără toate stipulațiunile, ori decă există clausule secrete, în cari condițiuni s'au făcut aceste? Decă există două tratate cu Italia, ori numai unul germano-austro-italian? Critică în fine instituțiunea delegațiunilor și salută cu bucurie raporturile liniștitoare cu Rusia, situația militară austriacă și schimbarea în Serbia.

Delegatul polon Iawrski observă, că Eim stă în diametrală opozițiune cu tratatul triplei alianțe.

Germanul Plener găsește, că tocmai tratatul triplei alianțe formeză baza pentru pacea Europei centrale și a Austriei.

Ministrul de externe Kalnoky observă, că Eim, prin întrebările sale de mare gravitate, nu i-a dată puținta de-a putea răspunde meritoric. Instituțiunea delegațiunilor, dice el, care s'a probat în timp de 25 de ani, formeză baza unității și unanimității tuturor poporilor monarchiei. Deslușiri des-

pre tratate se pot da numai în mod confidențial. Critica delegatului Eim nu e îndreptățită, deoțce conține motive de natură locală ce se basază numai pe dispoziția unui popor. Politica esternă europeană nu p'ote fi dependentă de punctul de vedere exclusiv național al unui popor. Ministrul nu p'ote concede nici aceea, că părerea emisă de Eim ar reprezenta părerea exclusivă a poporului boem. Conducerea politice externe nisuesce la siguritatea și prosperarea monarchiei, promovarea și asigurarea păcii. Ministrul declară pășirea lui Eim de păgubitoare pentru interesele monarchiei, fiindcă e de natură a stérni neliniște, zizaniă și neîncredere. Tratatul cu Germania este o alianță defensivă pe față, fără clausule secrete; tratatul cu Italia este totu asemenea defensiv, n'a fost publicat, fiindcă s'au înțeles că se țină secret. În privința raporturilor Austro-Ungariei cu Rusia, constată ministrul, că raporturile între aceste două guverne nu au încetată niciodată de a fi escelente. Tratatul comercial cu Serbia a fost subsemnat de către plenipotențiar, se așteptă numai ratificarea. Decă Serbia nisuesce prelungirea tratatului, atunci această va fi luată în considerațiune decătră guvernele Austro-Ungariei. În situațiunea generală politică europeană nu s'a întâmplat vre-o schimbare caracteristică. Tratatele comerciale au influențat favorabil asupra continuării păcii. Cu România, Serbia, Italia și Anglia întreținem raporturile cele mai amicale, cu toate schimbările personale în cabinetele acestor state. Și situațiunea în Orient și în Bulgaria e satisfăcătoare. Constelațiunea europeană în general este pacnică.

La propunerea lui Dumba i-se votază ministrului încredere cu toate voturile afară de unul singur.

Preliminariul ministrului fu primit după aceea fără schimbare, după scurte vorbirii ale d-lor Eim, Dumba, Russ și Kalnoky.

CRONICA POLITICA.

— 22 Septemvre.

Diarul rusesc „Varsavsky Dnevnik“, vorbind despre situațiunea din Boemia, ajunge la concluziunea, că încordarea aspră dintre Boemi și guvernă a ajuns la gradul cel mai înalt. Vestitul pact ceho-german a potențat apetitul Germanilor, și ei ceră acum, pro-

lea și vor rămâne totu acelea. Numai forma espunerei lor se schimbă necontenit. Spiritul nostru nu se p'ote avânta deasupra lor. Cugetarea noastră își are marginile ei solide, în cadrul cărora se mișcă vecnic în cerul.

— Ești în rătăcire, generale, esclama colonelul cu vioiciune. Această este filosofia lui Voltaire. Există ce e drept un curs circular al materiilor, d'ér nu există un curs circular al ideilor. Spiritul nisuesce înainte. Cătu de strimte au fost marginile gândirii omenești în négra anticitate! Cum s'au largit delă Pitagora și Aristotele!

— Cred, continuă el după o pauză de tăcere serioasă, că sunt în lume o mulțime de ființe insuflete, cari nu sunt fără o őr-care influență asupra őrmenilor, d'ér nu pot fi percepute de simțurile noastre. Și spiritele celor răposați petrec între aceste. Nu vă aduceți aminte, amiciilor, că adeseori în viața voastră ați fost influențați în hotărîrile voștre în mod decisiv de nisce dojeniri tainice, presimțiri și îndrumări, ce

vă veniau ca și din afară, asupra deciziunilor voștre și că mai în urmă ați observat cu uimire, cătu de bine întemeiate au fost aceste dojeniri neesplicite, secrete și profetice?

— Somnambul, visionar, murmură generalul.

— De sigur, că sunt un aderent al somnambulismului, răspunde călălat cu o liniște neclătită. Și sciința va trebui odată să confirme somnambulismul, când va ajunge departe pe calea ei. Nu cred în imperfecțiunile lui Cagliostro și Mesmer, cari s'au încercat a le înțregi și masca prin tot felul de hocus-pocusuri. Cred însă în sêmburele adevărului, care zace netăgăduit în lucrarea lor. Aceea ingreunază esploadarea sciintifică, că mulți magnetisatori, caută să suplinescă prin șarlataniă, ceea ce le lipsește. Ceremoniile de prisos, conducă numai pe cărări false.

— Poți să ne spui vre-o scenă de somnambulism? întrebă generalul gânditor. Mi-ai ațipat curiozitatea. Sciu, că ești un om de onore și ațipune, și

vocându se la acesta, că guvernul se eșecute pactul în mod volnic și cu vătămarea formelor constituționale. De sine se înțelege, că Boemii se pun în apărare. Aceea, ce se întâmplă acum în Boemia nu mai e o luptă a conducătorilor politici, a claselor dirigente, ci o luptă a masselor, o luptă între două popore. Fôia rusescă vorbind apoi despre adresa Cehilor tineri către împăratul, dice că această adresă va face bun serviciu poporului boem, ori care ar fi sôrtea ei.

„N. fr. Presse“ anunță, că nota grecească, ce se va adresa puterilor asupra închiderii școlilor grecesci în Rumelia, mai ou sêmă la Bargas, unde autoritățile bulgare au întrebuințat forța armată, tratază această măsură de ruptură a tratatului din Berlin și de violare a statului organic, care acordă tuturor națiunilor domiciliat în Bulgaria dreptul de a învăța în mod liber limba lor în școlile lor. Nota, care, se va remite în cursul acestei săptămâni, cere intervenirea poporilor. — După numita fôia, care a primit informațiunii din Atena în această privință, guvernul grecesc a adresat, afară de nota sa reprezentanților străini, și o altă notă directă Porței, ca suzerană a Bulgariei, și a cerut intervenirea sa pentru redeschiderea școlilor grecesci în Bulgaria și liberul învățământ al limbei grecesci.

SCIRILE ŢILEI.

— 22 Septemvre.

Românii din Istria se mișcă. Se știe, că în Istria se află mulți Români, cari în mijlocul Slavilor și-au păstrat dialectul lor. Despre ei au scris Ioan Miorescu, Nic. Densusianu și alții, chiamând luarea aminte asupra acestei părți din corpul național. Acum oțim în „Voinea Națională“ din București, că printre Românii din Istria se desenază de cãtu timp o mișcare de redespțtare. Mai multe familii de țărani au arătat dorința, de a trimite pe copiii lor în România spre a învăța bine românește. Este de dorit să se înființeze și în Istria școle românești, ca în Macedonia.

Procesul de pressă. Amintim, că autoritățile ungurești au de gând să intenteze procesul organului național slovac „Narodnie Noviny“ pentru un articol intitulat: „Hienismul în Ungaria.“ „Egyetértés“ delă 2 Octomvre aduce acum șcierea pozitivă, că procurorul reg. din Pojan, Victor Kramolin a pernită deja procedura penală în 1 Oct. n. pe baza §§-lor 172 și 173 a legii penale de pressă, cari prevăd pedepsă cu închisore până la 2 ani și 1000

fl. amendă pentru agitațiune contra instituțiilor constituționale și contra naționalității.

— x —

Regenerarea satelcr în România. Oțim în „Curier. Fin.“: În mai multe rânduri am vorbit în colonele acestui diar despre fericită ideă emisă de d. P. P. Carp, de-a construi sate model pentru țărani nostri. D. Carp însă, temându-se, ca nu cumva țăraniul român să fiă explotat de cei de rea credință din cauza neexperienței lui, și prin urmare expus să cheltuiască infructuos cei 600 lei, ce-i acordă legea creditelor agricole, ca avansuri pentru clădir de locuință etc., s'a gândit, că ar fi mai nimerit, ca chiar ministerul domeniilor să construiască cu a sa cheltuială case pentru țărani, cari vor beneficia de legea vândării moșilor statului, case pe cari apoi țărani să le plătescă în rate mici anuale ministerului. Pentru experiența această s'a hotărît Barăganul din districtul Ialomița, al cărui pământ e de o calitate excelentă și pe care se va putea construi mai multe sate de câte 500—800 case. Mai înainte însă de ori ce s'au făcut sondaje pe Barăgan, pentru ca să se asigure, decă este apă. Se crede, că pe Barăgan se va găsi la o adâncime până la 300 metri destulă apă pentru alimentarea noilor sate. Această parte odată asigurată, ministrul domeniilor va procede la construirea caselor-model pentru țărani.

— x —

„Rugăciunea Reginei“. Sub titlul acesta am adus într'unul din Nri trecuturi o notiță, după „Budapesti Hirlap“, în care se dicea, că din incidentul jubileului lui Kossuth, M. S. împărătesa și regina Elisabeta ar fi d'isă o missă și ar fi însărcinată pe maeștrul de curte Noposa să scrie lui Kossuth o scrisore amicală. Br. Francisc Noposa desminte acum această șciere și o declară de o curată scornitură cutezată.

— x —

Colera în Debreșin. Foile din Budapesta aduc șcierea, că la 1 Oct. n. a murit în Debreșin fiica de 12 ani, Sarolta, a agentului Rezsosky. Tinera fată a avut v'ersături șgârciuri în stomach, ceea ce denotă apariția colerei.

— x —

Convocarea congresului sêrbesc. „Egyetértés“ aduce șcierea, că patriarhul sêrbesc Brankovici petrece în Budapesta, cu scop de-a propune guvernului convocarea cãtu se p'ote mai grabnică a congresului sêrbesc.

— x —

Nouă cancelariă de avocat. D-l Dr. Silviu Moldovanu avisază, că și-a deschis cancelariă de avocat în Orăștia, strada tîrgului Nr. 12.

— x —

Edison în Budapesta. Inginerul vienez Emil Dürer, care a petrecut mai mult timp la Edison, reintorcându-se în Viena a declarat că marele descoperitor american va sosi în curând la Budapesta și va face o călătorie prin Orient.

— x —

Milan se cășătorește. Ex-regele Milan, după cum scriu foile streine, are de gând să se cășătorească. Corespondentul din București al diarului „Magyar Hirlap“ asigură, că Milan va lua în cășătoria pe-o bogată fiică de boeriu român, apoi va păși cu titlu de general, în armata română.

— x —

Capelan militar ol. 2 în rezervă a fost numit preotul gr. or. George Neagovici din Intorsura Buzău.

— x —

„Causele și consecințele închisțiilor în constituțiunea bisericească“.

(Fine.)

Am condus și eu multe cercetări și am stat și eu însu-mi sub cercetare, și am constatat, cumc esmisul, respective însărcinatul cu afacerea de

(Va urma.)

cercetare, condusă de interesul conscientios al binelui poporului și avându-și toate nimerit, poate în toate cazurile aplană divergențele pe lângă observarea dispozițiilor legii fundamentale; dar când însărcinatul cu cercetarea se adresează pretențiilor neîndreptățite agitate, cu îndrumarea, ca pe ziua de cercetare să se adune pe consozii lor, ca să fie câtă mai mulți, și când publicarea zilelor de cercetare se face în sânta biserică, după sânta liturgie de după amvonul prin graiul preotului, punându-li-se în vedere, că cercetarea se va efectua în sânta biserică, sau în altă loc sacru, atunci nu se mire nimeni, decât partidele mai multor parohi dela aceeași biserică, adunați la unul și același loc, degenerază în escese și scandale, profanându-se și locul de cercetare.

Doră ar fi destule aceste premise, pentru a fi deplin informat On. public cetitorii asupra cauzelor și consecințelor închisiviunilor moderne, și pentru a fi orientată, că acelea, în cele mai multe cazuri se ivesc numai în comunele cu mai mulți parohi la una și aceeași biserică, și totuși acolo decurgă și treburile în detrimentul înaintării poporului în cele morale.

Ce remediu s'ar afla dera pentru delaturarea acestor rane, ce tindu a egndui temelia bisericii lui Christos, mai vartos în comunele bisericesti mai mari de pe câmpiile „Tisei”? Eu cuget:

1) Că o biserică să fie provădută numai cu un paroh, și la cererea acestuia cu unul, sau — conformu trebuințelor — cu doi capelani, alu cărora salariu să se urce maximum la 600 fl., care să se solvescă din întregul venit parochial, unde se înțelegu toate sesiunile parochiale câte există la acea biserică, de-a dreptul prin paroh. Dacă un învățator se poate îndestul cu maximum salariului anual de 4—500 fl., pentru ce se nu se potă îndestul și capelanul cu asemenea salariu până va deveni paroh, în sensul regulamentului de parohii? Sau doră deroga preoților tineri a fi capelani? Pentru ce n'a derogat unora, îmbetrâniți astăzi, a fi capelani câte 15—20 ani sub sistemul anticonstituțional?

2) Ca vața și autoritatea parochială în parohii să se respecte, numai în cazuri foarte grave, d. e. când s'ar observa pericolul în profesarea principilor religioși, să se esmită închisitori la fața locului, nici într'unu oasă înă în zile de Dumineci, sârbători săptămâna patimilor și săptămâna cea luminată, după cum se practică azi; în celelalte cazuri, ori câte și ori cari ar fi nevoie, să se citeze părțile la reședința Episcopescă, sau la centrul (reședința) protopopiatului. Pentru ce se nu putem noi imita forurile civile? Cine mai vede protoprete cercual, jude tractual, ori jude regesc esmis trimis la fața locului din gremiul și cercul activității sale pentru ori ce afacere minuțioasă de cercetare?

3) Constatându-se substratul de cercetare în cauze de totu grave, închisitorul să nu fie esmis din sinul acela, cari au de a refera despre cercetare, sau de a face propunere, sau de a vota în cauză. Dacă totu și ar fi esmis dintre juții, respective asessorii consistoriali, acela la ședința, unde s'ar refera cazul de investigațiune să nu ia parte, căci a investiga, a refera și totu odată a vota oine va în una și aceeași cauză, mi-se pare de totu incompatibil.

Vocațiune de a investiga divergențele dintre parohi și parochiani, nu potă avea decât protopopii și parochii mai docteri, pentru că ei cunoscu referințele din parohii, și ei se sustin din sudorea parochienilor; nu așa stă lucrul însă cu cei salariați din alte bugete, ce nu stau nici într'o legătură cu parochiile.

4) Preoții, respective parochii, așa crede, că și până la modificarea dispozițiilor cu mai mulți parohi la o bi-

serică, — ceea ce de altmintrelea cade în conferința congresului național bisericesc, — să nu fie pe viitor coordinați, după cum se practică astăzi în detrimentul păcii propagate de Christos și următorii lui, ci să se proclame și să se eșecute subordinațiunea, pentru — că statutul organic și Regulamentul pentru parohii încă profesază acestu principiu, prin aceea, că la o biserică numai o comună matră, respective una parohia, recunoscu. (Veți §§. 1, 9, 10, 11 și 19 din stat. org., și §§. 1, 2, 3, și 4 din Regulamentul pentru parohii).

Aceste credu cu a fi indispensabile de introdusu în constituțiunea noastră bisericescă, fără alterarea legii fundamentale, pentru ca să se evite provocările de certe, neînțelegeri și scisiuni între preoți, și pentru ca parochiani lor să se potă vedea de treburile familiare, comunale și parochiale, evitându ostenele pe la forul superior în grupe separate, opuse și inimice, espunându-se asprei critice și ironisări, ce li-se face de către streini, cari tragu concluziunea despre superficialitatea poporului nostru în cultură și civilizatiune.

Dacă aceste remedii nu se voru efectua, atunci ușor se potă implini proverbul „Parva scintilla, magnum escitat incendium”, și atunci se va pută cu totu dreptul esclama: „Quod est causa causae, est etiam causa causati”.

Chestia sulevată aci, până astăzi a fostu pe terenul publicității unu „nolli me tangere”, deci am cugetat să esu la ivelă eu cu ea, în deplina cunoscință de cauză, — eruându și constatându scrupulosu cauzele și consecințele închisiviunilor, cari nu-mi-se vedu totuși prea dificilă a se evita, dacă fi-oare oficiantii bisericescu își va cunoscu și respecta cercul de activitate și competență, și nu trece peste limitele cercului său și nu se va ingera în competențele altui oficiant: „Sutor ne ultra crepidam”; adevă de se fi-oare ca ei compete: „Celui cu dare de-i se dara, celui cu cinste de-i se cinstea.” — „Cuique suum”! Dacă nu se voru observa aceste precepte, conformate tuturor regulamentelor vigente, atunci într'o bună diminiță ne putem treși cu „finis constitutionis”.

Am fostu câtu se potă de obiectiv, n'am atinsu persoane, n'am provocat pe nimeni, asăderă voi sta în observația, așteptându ameliorarea stărilor actuali, ce de nu voi ajunge, voi fi constrinsu a mă considera îndreptățitu a esclama: „O tempora! o mores!” și a mai continua: „Eă pânea filor și mărgăritarul din evangeliă, ecă statutul Organicu!” — „O, mare Archiereu Andreu! O, Sânta Parinte Andreu, rogă-te lui Dumnezeu pentru noi!” — „Qui habent aures audiendi, audiant!!”

M. B., bihorénulă.

Limba maghiară în armata comună.

Din incidentul prezentării bugetului pe anul 1893, ministrul comunu de răboiu a datu următorul răspuns referitor la hotăriri delegațiunei din anul trecut cu privire la propunerea limbii maghiare în școlile militare:

Pentru lărgirea dispozițiilor luate până acum cu privire la însușirea limbii maghiare în institutele militare de creștere și în școlile de cadeti s'a dispus, ca toți elevii din clasa primă dela institutele militare interioare din Köszegh, Kismarton și Cașovia să se împartășescă de studiul limbii maghiare încă din Ianuarie 1892, și această dispozițiune să se aplice succesiv în anul 1892/93 la a II clasă, în 1893/4 la III clasă, și în fine, în 1894/95 la a IV clasă, astfel ca cu decurgerea celor trei ani de studiu toți elevii numitelor institute, fără de nici o considerațiune, sunt obligati a învăța limba maghiară. Progresul făcutu de elevi în an. 1891/92 se arată într'unu conspectu. Conformu dorințelor exprimate, în acestu conspectu s'a introdusu și aceea, că câți elevii eșiți din clasa

III a academiiei militare vorbesu ungueresce „perfectu”, ori „câtu pretinde serviciul”, sau numai „re”. După conspectu dintre 2416 elevi. s'au împartășitu de studiul limbii maghiare 1237, anume: 572 din Austria și 665 din Ungaria. Cu privire la succesu 257 au eșitu cu laudabilu, 327 cu forte bine, 344 cu bine, 281 cu îndestulor și 13 cu neîndestulor.

Privitor la corespondarea în limba statului, ministrul comunu de răboiu răspunde:

Cu privire la limba de corespondare a armatei comune cu autoritățile maghiare, ministrul comunu de răboiu totdeauna a ținutu în strictă evidență dispozițiunea §-lui 9 alu legii ungare (art. VI din 1840), care dispune, că comandele regimentelor unguresci sunt datore a coresponda în limba maghiară cu autoritățile maghiare. Eșecutarea acestei legi a ordonat de nou în 1870, ca și în 1883, dispunându totodată ca această corespondare, să se întempe parte nemjlocitu, parte prin mijlocirea comandelor de întregire ce staționează în Ungaria. Afară de acesta ministeriul comunu de răboiu, cu 9 ani înainte de acesta a ordonat, ca fi-oare parte a armatei comune, începându dela ministeriul comunu de răboiu până la clasele de tactică și administrația militară, fără considerare la situația garnisonelor locale, sunt obligate a primi dela autoritățile maghiare ori ce rescript în limba maghiară. Astfel de rescripte, sau comunicate în scris ale autorităților maghiare însă, se voru pune în aplicația, adevă se voru rezolva în limba de serviciu a armatei. Totu ce nu se întempe astfel, este o procedură greșită, ceea ce, ca să nu se mai repetescă pe viitor, să se aşternă în formă de plângere ministeriului comunu, care va lua îndată dispozițiuni pentru eșecutarea regulamentelor.

Congresul economicu din Anvers.

Anvers, 16 Septemvre v.

(Urmare.)

Să intrăm puțin în lucrările întreprinse de

Prima secțiune.

Legislațiune vamală; tratate de comerț. Discuțiunea a fostu deschisă cu cele patru prime întrebări renumite:

Ce rezultate au datu în principalele țări, diferitele sisteme aplicate, pentru producători, consumatori și lucrători? Se potă deja apreția rezultatele bilor Mac-Kinley? și dacă se potă, cari sunt acele rezultate?

Ce consecințe voru aduce după sine nouele tarife franceze: A) În raporturile Francoiei cu celelalte țări; B) Pentru industriile Republicei; C) Din punctul de vedere alu prosperității interioare a acestei țări și alu bunei stări a lucrătorilor? Cari au fostu rezultatele reacțiunei economice inaugurată în Germania la 1878, și cari voru fi consecințele evoluțiunei începute prin nouele tratate de comerț?

Câteva raporte remarcabile asupra acestor puncte:

D-lu Scharling, profesor la universitatea din Copenhaga și d. Cordt Trap advocat în aceeași capitală, schițează într'unu raportu politica vamală a Danemarcei dela 1863—1891. La același studiu este consacratu raportul d-lor Bodianu și Staicovici pentru România; alte raporte se referă la Franța, Italia, Țările de jos, între cari unul este intitulat „Apărarea drepturilor consumatorilor”.

În prima ședință d. Navicow, președintele cercului de comerț și de industrie din Odessa, face unu micu istoric și expune situațiunea tarifelor vamale în Rusia. În 1859 tariful era liberal. La 1868 s'a început cercetarea dărilor vamale a mai multor serii de articole, și în ultimii ani vama s'a urcat într'unu modu simțitor. Cu anul 1881 se deschide o nouă eră de reacțiune în contra libertății comerțului, reacțiune ce s'a accentuat în anul trecut. Este cam greu de a stabili de pe acum consecințele esate ale acestor măsuri. Mișcarea comercială n'a fostu cu totul oprită. Însă a fostu greu lovită Nu-i de locu adevărat, că națiunile ti-

nera au lipsă de protecțiune. Protecțiunea, scumpindu elementele necesare dezvoltării industriale, apasă grozav țărele ale cărora materii prime încă nu sunt suficiente. Rusia posedă mari bogății naturale, între cari și cărbunele de piatră. Tarifele vamale protegeându cărbunele rusu, a urcatu prețulu cărbunelui străin, precum și a celui rusu și totu industria națională fū împedecată în mersul ei. Îndreptu s'au adus greutăți chiar și agriculturii, principalu isvoru de avuți alu țerei. În fine sub influența tarifelor vamale, industria metalurgică a încetat de a creșce, și industria cărbunelui n'a fostu de locu dezvoltată prin acestu sistem.

(Va urma.)

TELEGRAMELE

„Gazetei Transilvaniei.”

(Serviciul biuroului de cor. din Pesta)

Budapesta, 4 Octomvre. În spitallu de barace au fostu primiți de er la amiazi până aseră 14 bolnavi de coleră, dintre cari au murit 3. Și în garnisonă s'au ivit 2 casuri de coleră. Magistratul a dispus înființarea de bucătării populare în toate cercurile orașului.

Viena, 4 Octomvre. Consiliul superioru sanitaru a hotărît, că dacă colera se va întinde în Budapesta, va aplica și față de Ungaria măsurile sanitare, ce sunt actualmente față de Galiția.

Pojun, 4 Octomvre. Fișpanul Zichy desminte faimele, că ar primi portofoliul de ministru.

Hoyerswerda, 4 Octomvre. Sublocotenentii de husari Miklosy și Csavossy au pășitu cei dintău grănița germani.

Farbes, 4 Octomvre. Dintre copii răniți, a cărora număr este de 100, au murit trei.

Londra, 4 Octomvre. Poetul Tenyson e greu bolnav.

DIVERSE.

Mantaua Țarului. Alexandru I alu Rusiei avea obiceiul de se preumbla adese ori singur, pe străzile Peterburgului. Când făcea astfel de preumblări se învalia totdeauna într'o mantă lungă și cenușă. Într'o zi, cum se preumbla elu încoco și incolo, îl apucă o plăcă strașnică. Neavându încătru, propri o birjă și duse birjarului să-l ducă până lângă palatul de iernă alu Țarului. Birjarul mână înainte. Când trecu pe lângă palatul Senatului, începură să sune trâmbițele și tobele, și garda se înșiră în linia dreptă. — „Se vede că așteptă pe Țarul”, duse birjarul întorcându se spre Alexandru I. — „O fi” răspunde acesta. Ajungându lângă palatul de iernă, Țarul se dete jos, și când se plătescă birjarului, observă, că n'are nici unu ban în buzunar. — „Așteptă nițel aici, că o să ți trimitu banii” — duse Țarul. Birjarul se supără. — „Ce? crești, că mă poți trage pe sfora? Lasă ți mantaua amăuetă și când mi aduci banii ți-o dau”. Țarul își lasă mantaua și se sui în palat. Peste câteva minute vine unu servitor. — „Uite, ți am adus 25 de ruble; dă mantaua încoco!” — „Nu cumva crești, că mantaua face numai 25 de ruble? Asta face 100; nu ți o dau” — răspunde birjarul. Atunci veni unu lacheu, care spuse birjarului, că cele 25 de ruble sunt pentru că a adus pe unu domn până aci cu birja și că domnul acela e însuși Țarul. Lacheul arată birjarului pe împăratul, care sta la o ferăstră și ridea de se prăpădea. Birjarul luă rublele, și sărută una câte una, apoi sărută ptele mantalei și plecă mulțămindu lui Dumnezeu, că l'a învrednicit să ducă în hodoroga lui de trăsură, pe împăratul tuturor Rușilor.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redacțiune responsabilă: Gregoriu Matoru.

Cursulu pletel Braşov

din 4 Octomvre st. n. 1892

Table with exchange rates for various currencies like Banenote romănesci, Argintu romănescu, Napoleon-d'or, etc.

Cursulu la bursa din Viena

din 3 Octomvre a. c. 1892

Table with stock market data including Renta de aur, Benta de harti, Imprumutul căilor ferate, etc.

Deschidere de hotelu.

Imi iau libertatea a aduce la cunoscinta p. t. publicului, ca am luat in arenda

Hotelulu „Europa”

in Strada vamei si l'am si deschis. In acestu hotelu se afla 30 odai elegantu mobilate si unu salonu de mancare cu apartamente laterale.

Asigurandu despre cea mai mare conoditate si curatenia, despre esecelenta bucătăria, vinuri bune, serviciu promptu si preturi potrivite, me rog de sprijinulu binevoitoru alu onor. publicu.

Se primescu si abonamente pentru esterni si se voru executa spre multamire.

Cu stima,

Tunyogi,

hoteliertu.

935,3-1.

Avisu d-loru abonați!

Rugam pe d-nii abonați ca la renoirea prenumerațiunei se binevoiasca a scrie pe cuponulu mandatulu postalu si numerii de pe fasia sub care au primitu diarulu nostru pana acuma.

Domnii, ce se aboneza din nou, se binevoiasca a scrie adresa lamuritu si se arate si posta ultima.

Administraț. „Gaz. Trans.”

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

O invetatore licentiatu

doresce a da lectiuni in

piano si in limba francesu.

Totodata in limba

englesu si germanu.

A se adresa dela 8-10 a. m. si dela 4-5 p. m. Strada Caldărarilor (Purzgasse) 36.

934,1-1

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Unu invetacelu

cu calificatiune, absolutu de scolele capitale normale si se cunosc si celu putinu o limba straina si din familia buna se primesce in Negutatoria de manufacturi a subscrisului, informatiuni in scrisu seu verbalu.

George Baciu, Comerciantu in Orestie.

933,3-1.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Mersulu trenurilor

ne liniile orientale ale caii ferate de statu r. u. valabilu din 1 Octomvre 1892.

Large table with train schedules and fares between various stations like Budapesta, Braşov, Sibiu, etc.

Nota: Numerii incadrate cu linii grose insemneza orele de noapte.